

ज्ञानगंगा घरोघरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठातर्फे
परिवहन क्षेत्रातील व्यक्तींसाठी
पूर्वतयारी शिक्षणक्रम

माहितीपुस्तिका

LMV/Autorickshaw/HMV/Transport Licence

(वाहन परवाना) धारकांसाठी

(विनामूल्य)

शिक्षणक्रम संकेतांक (Programme Code) : C19

निर्मिती

श्री. आनंद यादव

व्यवस्थापक, ग्रंथनिर्मिती केंद्र, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२

© २०१४, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

■ प्रथम प्रकाशन : जुलै २०१४

■ मुद्रक :

■ प्रकाशक : डॉ. प्रकाश अतकरे, कुलसचिव, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक ४२२ २२२.

परिवहन क्षेत्रातील व्यक्तींसाठी पूर्वतयारी शिक्षणक्रम माहितीपुस्तिका

शिक्षणक्रम संकेतांक (Programme Code) : C19

अनुक्रमणिका

शैक्षणिक वेळापत्रक	४
विद्यापीठाविषयी	५
विद्यापीठाचे समाजोपयोगी वैशिष्ट्यपूर्ण उपक्रम	५
वाहनचालक वर्गासाठी शिक्षणाची विशेष संधी	५
१. पूर्वतयारी शिक्षणक्रमाविषयी	५
१.१ शिक्षणक्रमाची संरचना	
१.२ अध्ययन पद्धती	
२. प्रवेश-प्रक्रिया	६
२.१ प्रवेश पात्रता	
२.२ शिक्षणक्रम शुल्क	
२.३ कालावधी	
२.४ माध्यम व सांकेतांक	
३. नोंदणी प्रक्रिया	७
४. मूल्यमापन प्रक्रिया	८
५. संपर्कासाठी	८
६. विभागीय केंद्रे	९
७. परिशिष्ट	१०
परिशिष्ट -१ : G.R. of equivalency to 10th and 12th	
परिशिष्ट -२ : शासन निर्णय	

परिवहन क्षेत्रातील व्यक्तींसाठी पूर्वतयारी शिक्षणक्रम

शैक्षणिक वेळापत्रक

(पूर्वतयारी शिक्षणक्रम : ऑगस्ट - डिसेंबर २०१४ तुकडी)

०१. प्रवेश सुरुवात	: १ ऑगस्ट २०१४
०२. प्रवेश-मुदत अभ्यासकेंद्रावर	: १५ सप्टेंबर २०१४ पर्यंत
०३. अध्ययन साहित्य उपलब्ध	: ऑक्टोबर २०१४ अखेरपर्यंत
०४. संपर्कसत्र कालावधी	: सप्टेंबर ते नोव्हेंबर २०१४ दरम्यान दर रविवारी किंवा अभ्यासकेंद्राने ठरविलेल्या दिवशी
०५. अंतिम परीक्षा	: डिसेंबर २०१४/जानेवारी २०१५ मध्ये 'ऑनलाईन' पद्धतीने होईल.
०६. निकाल	: परीक्षा झाल्यावर ४५ दिवसांच्या आत

विशेष सूचना : (१) अपरिहार्य कारणाने वरील वेळापत्रकात बदल झाल्यास अभ्यासकेंद्रांना विभागीय केंद्रांमार्फत कळविण्यात येईल.

(२) परीक्षा-अर्ज, संपर्कसत्र, परीक्षा, पुस्तकांबाबत अभ्यासकेंद्राशी संपर्क साधावा.

(३) गुणपत्रक अभ्यासकेंद्रावरून घ्यावयाचे आहे. निकाल प्राप्त झाल्यानंतर वयाची अट पूर्ण करित असल्यास प्रथम वर्षास प्रवेश घ्यावा.

(४) प्रवेश-अर्ज मुदतीत भरण्याची संपूर्ण जबाबदारी विद्यार्थ्यांची असेल.

(५) पूर्वतयारी शिक्षणक्रम १०वी - १२वी शी समकक्ष नाही याची विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.

(६) पूर्वतयारी उत्तीर्ण झाल्यास मुक्त विद्यापीठाच्याच बी.ए.(मार्ग परिवहन)/ बी.ए./ बी.कॉम.च्या प्रथम वर्षासाठी वयाची अट पूर्ण करित असल्यास पुढील शैक्षणिक वर्षात प्रवेश मिळेल.

वेबसाईट : <http://ycmou.digitaluniversity.ac>

विद्यापीठाविषयी

- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाची स्थापना महाराष्ट्र राज्य विधिमंडळाच्या कायदान्वये झाली.
- देशातील हे पाचवे मुक्त विद्यापीठ आहे.
- विद्यापीठाच्या पदव्यांना विद्यापीठ अनुदान मंडळाची (UGC) तसेच दूरशिक्षण परिषदेची (DEC) मान्यता आहे.
- प्रमाणपत्रापासून पदव्युत्तर स्तरापर्यंत विविध शिक्षणक्रम उपलब्ध आहेत.
- दरवर्षी साधारणपणे चार लाख विद्यार्थ्यांची नोंदणी होते.
- 'लोक विद्यापीठ' बनण्याचे ध्येय आणि 'ज्ञानगंगा घोषी' नेण्याचे ब्रीद आहे.
- समाजोपयोगी उपक्रम राबविण्याचे सातत्याने प्रयत्न सुरु असतात.

विद्यापीठाचे समाजोपयोगी वैशिष्ट्यपूर्ण उपक्रम

- कारागृहातील बांधवांसाठी शिक्षणाची संधी
- मुंबईच्या डबेवाल्यांसाठी शिक्षणाची संधी
- नाभिक समाज, चर्मकार, वर्तमानपत्र व गॅस सिलिंडर वितरित करणारी मुले, गृह सेवा देणाऱ्या मोलकरणी, हातमाग आणि यंत्रमागावर काम करणारे विणकर, इत्यादी विशिष्ट घटकांसाठी शिक्षणाची संधी.
- भारतीय सेना, भारत तिबेट सीमा पोलीस दल, महाराष्ट्र पोलीस यामध्ये कार्यरत असलेले जवान व कॉन्स्टेबल यांना पदवीधर होण्याची संधी.

वाहनचालक वर्गासाठी शिक्षणाची विशेष संधी

- १२ वी चे शिक्षण पूर्ण नसलेल्यांसाठी पूर्वतयारी शिक्षणक्रम.
- १२ वी उत्तीर्ण असलेल्यांसाठी बी.ए (मार्ग परिवहन) शिक्षणक्रम.

१. पूर्वतयारी शिक्षणक्रमाविषयी

१.१ शिक्षणक्रमाची संरचना

इयत्ता १२वी (किंवा जुनी इयत्ता ११ वी) उत्तीर्ण इतपत ज्यांचे शिक्षण झालेले नाही, त्यांना पदवी शिक्षणक्रमाला प्रवेश हवा असल्यास आधी हा पूर्वतयारी शिक्षणक्रम पूर्ण करणे आवश्यक आहे. या शिक्षणक्रमातील घटक पुढीलप्रमाणे आहेत.

पुस्तक १ : मूलभूत अध्ययन कौशल्य (OPN 001)

- घटक १ : अध्ययन कौशल्ये प्रकार आणि गरज
- घटक २ : अध्ययन प्रक्रिया आणि पद्धत
- घटक ३ : अध्ययन कसे करावे ?
- घटक ४ : श्रवण क्षमता
- घटक ५ : वाचन कौशल्ये
- घटक ६ : स्मरण कौशल्ये
- घटक ७ : लेखन कौशल्ये
- घटक ८ : ग्रंथालय तसेच संदर्भसामग्रीचा उपयोग
- घटक ९ : परीक्षेची तयारी

पुस्तक २ : मूलभूत भाषा कौशल्ये

- घटक १ : भाषेची संपन्नता
- घटक २ : मूलभूत संप्रेषण कौशल्ये
- घटक ३ : आशय, उद्देश आणि लेखनशैली
- घटक ४ : साहित्यिक, शास्त्रीय आणि समाजशास्त्रीय लेखनात भाषेचा वापर
- घटक ५ : काही निवडक गद्यांश

पुस्तक ३ : सर्वांसाठी गणित (MAT 002)

- घटक १ : आपण गणित का शिकतो ?
- घटक २ : मूलभूत तत्त्वे
- घटक ३ : अपूर्णांक
- घटक ४ : दशांश
- घटक ५ : समीकरणे सोडविणे
- घटक ६ : मापन
- घटक ७ : तौलनिक गणित
- घटक ८ : सांख्यिकीय सामग्री आणि सामग्रीचे सादरीकरण
- घटक ९ : सांख्यिकीय सामग्रीचे चित्ररूप सादरीकरण
- घटक १०: संभाव्यता

१.२ अध्ययन पद्धती

ज्या विद्यार्थ्यांना दररोज महाविद्यालयात जाऊन शिक्षण घेता येत नाही, तसेच अध्ययन करण्यासाठी पूर्ण वेळ देता येत नाही, अशा विद्यार्थ्यांसाठी मुक्त विद्यापीठाने स्वतंत्रपणे अध्ययन पद्धती विकसित केली आहे. त्यात पुढील घटकांचा समावेश आहे.

- (१) स्वयं-अध्ययनाधिष्ठित पाठ्यपुस्तके.
- (२) तज्ज्ञ प्राध्यापकांचे संपर्कसत्रात मार्गदर्शन.
- (३) अध्ययन साहित्यात क्षेत्रीय कार्य, दैनंदिन जीवनातील अनुभव तपासण्याची सुविधा.

◆ पाठ्यपुस्तकांचे वेगळेपण

या अध्ययन पद्धतीत विद्यार्थ्यांना केवळ अभ्यासक्रमाचा तपशील न देता, त्यावरील अध्ययन पुस्तकांचा संचही देण्यात येतो. प्रवेश शुल्कातच ही अध्ययन पुस्तके देण्यात येतात व ती विद्यार्थ्यांला स्वतःकडे कायम ठेवता येतात. ही स्वयं-अध्ययन पुस्तके अन्य पाठ्यपुस्तकांपेक्षा निराळ्या पद्धतीने लिहिलेली असतात. ह्या पाठ्यपुस्तकात एका वाचनात समजावून घेता येईल अशी विषयांची छोट्या छोट्या घटकांत विभागणी केलेली असते. उदाहरणे, आलेख, चित्रे, इत्यादींच्या साहाय्याने विषयाची मांडणी सुबोधपणे करण्यात येते. तसेच पाठ्यांशाखाली काही प्रश्न दिलेले असतात, तो तो भाग वाचून झाल्यावर हे प्रश्न त्याने सोडविल्यास वाचलेला भाग आपल्याला कितपत समजला ह्याचा त्याला स्वतःलाच पडताळा घेता येतो. जर त्याला काही प्रश्न सोडविता आले नाहीत, तर त्याने तो भाग पुन्हा वाचून उत्तरे मिळवावयाची असतात. एवढे करूनही काही प्रश्नांची उत्तरे मिळू शकली नाहीत तर ते प्रश्न नोंदवून ठेवून अभ्यासकेंद्रावरील संपर्कसत्रात मार्गदर्शक प्राध्यापकांशी चर्चा करून त्याची उत्तरे मिळविता येतात.

◆ संपर्कसत्रांचे स्वरूप

विद्यार्थ्यांला आपल्या सोईच्या ठिकाणचे अभ्यासकेंद्र निवडता येते. या अभ्यासकेंद्रावर प्रत्येक अभ्यासक्रमासाठी सामान्यतः सुटीच्या दिवशी किंवा कार्यालयीन वेळानंतर संपर्कसत्रे घेण्यात येतात. (अध्ययन काळात प्रत्येकी दोन तासांची एकूण १५ संपर्कसत्रे आयोजित केली जातात) त्या त्या विषयातील तज्ज्ञ-मार्गदर्शक ह्या संपर्कसत्रात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतात. मात्र हे मार्गदर्शन केवळ व्याख्यानांच्या स्वरूपाचे नसते तर मार्गदर्शकाकडून विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांची / शंकांची उत्तरे मिळविणे, कठीण विषयावर चर्चा-परिसंवाद घडवून आणणे, वर्गपाठ-गृहपाठाच्या माध्यमांतून आपल्या प्रगतीविषयी विद्यार्थ्यांला माहिती घेता येणे, तसेच श्रवण-चित्रफितींच्या माध्यमांतून अभ्यासविषय अधिक दृढ करणे यासाठी ही संपर्कसत्रे असतात.

विद्यार्थ्यांने वरील सर्व अध्ययन सुविधांचा जास्तीत जास्त उपयोग करून घेऊन स्वतःची अभ्यासपद्धती तयार करावी. आपल्याला मिळणारा वेळ लक्षात घेऊन वेळेचा नियोजनपूर्वक उपयोग करावा. केवळ पाठांतराद्वारे केलेला अभ्यास हा खरा

अभ्यास नसून विषयाचे सुस्पष्ट आकलन होणे व त्याचा योग्य ठिकाणी उपयोग करता येणे हे चांगल्या अभ्यास पद्धतीचे मर्म आहे. त्यामुळे प्रात्यक्षिके व सराव यांवर भर देऊन विद्यार्थ्यांने अभ्यास करावा अशी अपेक्षा आहे.

२. प्रवेश-प्रक्रिया

२.१ प्रवेश पात्रता

बारावीपर्यंत ज्यांचे शिक्षण होऊ शकले नाही, त्यांना या विद्यापीठातील बी.ए.(मार्ग परिवहन) / बी.ए./ बी.कॉम. पदवी/ वृत्तपत्रविद्या पदवी, पदविका/ब्यूटिपार्लर शिक्षणक्रमांच्या प्रथम वर्षास प्रवेश मिळविण्यासाठी पूर्वतयारी शिक्षणक्रम तयार करण्यात आला आहे. या शिक्षणक्रमासाठी पुढील पात्रताधारक प्रवेशास पात्र ठरतील.

(१) या शिक्षणक्रमासाठी प्रवेश घेण्याकरीता वयाची अट नाही. मात्र हा शिक्षणक्रम उत्तीर्ण झाल्यानंतर आमच्या विद्यापीठाच्या प्रथम वर्षास (बी.ए.(मार्ग परिवहन), बी.ए. किंवा बी.कॉम.) प्रवेश घेण्यासाठी उमेदवाराचे वय १८ वर्षे पूर्ण असणे आवश्यक आहे.

(२) मराठी व इंग्रजी लेखन-वाचन करता येणे आवश्यक

अर्जासोबत खालील कागदपत्रे अपलोड करावीत:

१. LMV / Autorickshaw / HMV / Transport Licence वाहन परवान्याची प्रत.
२. खालीलपैकी कोणत्याही एका दाखल्याची प्रत.
  - (अ) शाळा सोडल्याचा दाखला
  - (आ) शाळेचा/कॉलेजचा बोनाफाईड दाखला
  - (इ) ग्रामपंचायत/नगरपरिषद/नगरपालिका यांच्याकडील जन्मनोंदीचा विहित नमुन्यातील दाखला (टीप : या दाखल्यात अर्जदाराच्या नावाचा स्पष्ट उल्लेख असला पाहिजे.) (ई) एस.एस.सी. परीक्षेचे प्रवेशपत्र (रिसीट) (उ) एस.एस.सी. परीक्षेचे प्रमाणपत्र (ऊ) केंद्रीय माध्य. शिक्षा परिषद, दिल्ली यांचे प्रमाणपत्र
  - (ए) नॅशनल ओपन स्कूल, दिल्ली यांचे प्रमाणपत्र.

अत्यंत महत्वाचे : रेशन कार्ड अथवा तहसीलदार/कार्यकारी दंडाधिकारी/न्याय दंडाधिकारी यांच्यापुढे सादर केलेले प्रतिज्ञापत्र (Affidavit) जन्मतारखेसाठी ग्राह्य धरले जाणार नाही.

खालीलपैकी कोणतीही एक शैक्षणिक पात्रता धारण करणाऱ्या व्यक्तींनी पूर्वतयारीसाठी प्रवेश घेऊ नये. त्यांना प्रथम वर्ष बी.ए.(मार्ग परिवहन)/बी.ए./बी.कॉम., वृत्तपत्रविद्या पदवीसाठी सरळ प्रवेश घेता येईल, त्याकरिता त्यांनी संबंधित अभ्यासकेंद्र / विभागीय केंद्र अथवा मुख्यालयातील नोंदणी कक्षाशी संपर्क साधावा.

- (अ) महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाची इयत्ता बारावी (एच.एस.सी.) किंवा इतर राज्यांतील समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण.
- (आ) १९७५ पूर्वीची माध्यमिक शालांत परीक्षा ११ वी (एस.एस.सी.) उत्तीर्ण.
- (इ) ज्या पदविका/प्रमाणपत्र शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशाला इयत्ता दहावी (एस.एस.सी.) उत्तीर्णतेची अट असते असा सलग २ ते ३ वर्षे मुदतीचा सरकारमान्य पदविका/प्रमाणपत्र शिक्षणक्रम उत्तीर्ण. उदाहरणार्थ, डी.सी.ई., डी.एम.ई., डी.ई.ई., डी.फार्म, डेअरी टेक., टी.डी., ए.टी.डी., बी.ए.एम.एस., एन.सी.टी.व्ही.टी., आय.टी.आय., इत्यादी.

२.२ शिक्षणक्रम शुल्क

□ **LMV / Autorickshaw / HMTV / Transport Licence** (वाहन परवाना) धारकांसाठी विशेष सवलत म्हणून रु.५००/- शुल्क आकारण्यात येऊन पुस्तकाचा एक संच देण्यात येईल.

विद्यापीठ शुल्क	: रु. ३५०=००
अभ्यासकेंद्र शुल्क	: रु. १५०=००
एकूण शुल्क	: रु. ५००=००

विद्यापीठ शुल्काचा तपशील

(१) नोंदणी शुल्क	: रु. ५०/-
(२) शिक्षणक्रम शुल्क	: रु. ५०/-
(३) परीक्षा शुल्क	: रु. १५०/-
(४) गुणपत्रक/टपाल शुल्क	: रु. ५०/-
(५) इतर सुविधा शुल्क	: रु. ५०/-
एकूण शुल्क	: रु. ३५०/-

२.३ कालावधी

नोंदणी कालावधी प्रवेश घेतल्यापासून कमाल दोन वर्षांचा आहे. या दोन वर्षांत हा शिक्षणक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण न केल्यास पुन्हा नव्याने प्रवेश घ्यावा लागतो. नोंदणी कालावधीत विद्यार्थ्यांस जास्तीत जास्त ४ परीक्षा (१ नियमित + ३ पुनर्परीक्षा) देता येतात.

पूर्वतयारी शिक्षणक्रम - पुनर्परीक्षेबाबत सूचना

कोणासाठी :(अ) प्रवेश घेऊनही अंतिम परीक्षेस बसता आले नाही अशांसाठी. (आ) प्रथम/द्वितीय/तृतीय प्रयत्नांत उत्तीर्ण होऊ न शकलेल्यांसाठी पुढील तुकडीच्या अंतिम परीक्षेच्या वेळी पूर्वतयारी पुनर्परीक्षार्थीने परीक्षा-अर्ज पुनर्परीक्षा देण्याकरिता अभ्यासकेंद्रांशी संपर्क साधावा, तेथे आपणांस पुनर्परीक्षा अर्ज मिळेल. निर्धारित शुल्क भरलेल्या चलनाची प्रत परीक्षा अर्जासोबत जोडावी. हा परीक्षा अर्ज अभ्यासकेंद्रावर सादर करावा.

२.४ माध्यम व सांकेतांक

इंग्रजी, मराठी व हिंदी या सर्वांसाठी एकच सांकेतांक : **C19**

३. नोंदणी प्रक्रिया

या वर्षापासून या शिक्षणक्रमाची नोंदणी ऑनलाईन पद्धतीने होणार आहे. ऑनलाईन पद्धतीने नोंदणी कशी करायची याची सविस्तर मार्गदर्शनपर टिपणी स्वतंत्रपणे विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर ठेवली आहे. अभ्यासकेंद्रावरही ती उपलब्ध आहे. ती काळजीपूर्वक वाचावी. अभ्यासकेंद्राची मदतही तुम्ही घेऊ शकता.

ऑनलाईन प्रवेश प्रक्रियेसाठी तुम्हाला संगणक, इंटरनेट, स्कॅनर सुविधा वापरावी लागणार आहे. अशी सोय उपलब्ध करून देणाऱ्या संस्था त्यासाठी वेगळे सेवा शुल्क आकारतात. हे शुल्क देण्याची जबाबदारी तुमची असेल. त्यासंदर्भात विद्यापीठाशी संपर्क साधू नये.

ऑनलाईन प्रवेश-अर्ज भरताना काही अडचण आल्यास विद्यापीठाच्या हेल्पडेस्क/हेल्पलाईनशी तुम्ही संपर्क साधू शकता.

हेल्पलाईन क्रमांक : ०२५३ - २२३०११८

हेल्पडेस्क ईमेल : helpdesk@ycmou.digitaluniversity.ac

४. मूल्यमापन प्रक्रिया

तुम्ही चार महिन्यांत जो अभ्यास करणार आहात, त्यात किती प्रगती केली आहे याचा तुम्हाला अंदाज घेता यावा यासाठी तुमची परीक्षा घेण्यात येते. अंतिम परीक्षा ही ऑनलाईन (Online) पद्धतीने घेण्यात येईल. ही परीक्षा तुमच्या अभ्यासकेंद्रावर होणार नसून ती विद्यापीठाने निर्धारित केलेल्या परीक्षा केंद्रावरच होईल. ऑनलाईन (Online) म्हणजे तुमची परीक्षा ही संगणकावरून घेण्यात येईल. ऑनलाईन (Online) परीक्षेचा तपशील पुढील प्रमाणे :

१. ही परीक्षा देण्यासाठी संगणकाचे ज्ञान असणे आवश्यक नाही.
२. परीक्षा ७५ गुणांची असून त्यासाठी एक तासाचा कालावधी असेल.
३. प्रश्न वस्तुनिष्ठ (बहुपर्यायी) असतील. प्रत्येक प्रश्नाखाली चार पर्याय असतील.
४. किमान ४० टक्के गुण प्राप्त करणारे विद्यार्थी प्रथम वर्ष पदवी शिक्षणक्रमाच्या प्रवेशास पात्र ठरतील.

□ परीक्षेसंबंधी

१. परीक्षेचे प्रवेशपत्र (Hall-Ticket) आपल्या स्लॉट बुकिंग केल्यावर उपलब्ध होईल.
२. आपापल्या परीक्षाकेंद्रावर परीक्षेपूर्वी अर्धा तास उपस्थित राहावे.
३. परीक्षेत कॉपी/गैरप्रकार करताना आढळल्यास " **An act to provide for preventing malpractices at University Board and other specified examinations" Maharashtra Act XXXI of 1982** अन्वये कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

४. पुनर्परीक्षार्थींनी परीक्षा-अर्ज विद्यापीठाकडे परीक्षेपूर्वी एक महिना (मार्चअखेर) आधी भरून पाठवावा लागेल. त्यासाठी पुनर्परीक्षार्थी विद्यार्थ्यांस परीक्षा-अर्ज अभ्यासकेंद्रावर उपलब्ध होईल तो चलनाच्या प्रतीसह अभ्यासकेंद्रावर जमा करावा.

५. संपर्कासाठी

विद्यार्थ्यांनी त्यांची ज्या विभागासंबंधी समस्या असेल त्याच विभागात संपर्क साधून आपल्या समस्यांचे निराकरण करून घ्यावे.

- (१) माहितीपुस्तिका, प्रवेशअर्ज, परीक्षा
(अ) शिक्षणक्रम संयोजक, सहयोग व विशेष उपक्रम केंद्र
य. च. म. मु. वि., नाशिक
दूरध्वनी : (०२५३) २२३०१७०
(आ) विभागीय संचालक, विभागीय केंद्र
- (२) अभ्यासक्रम विषयातील आणि इतर शैक्षणिक अडचणी
संचालक, सहयोग व विशेष उपक्रम केंद्र
दूरध्वनी : (०२५३) २२३०००९
- (३) ओळखपत्र, पावती, बोनाफाईड प्रमाणपत्र
अभ्यासकेंद्र संयोजक
- (४) नोंदणी, कायम नोंदणी क्रमांक, पत्ताबदल, केंद्रबदल, प्रवेशपत्र
संबंधित विभागीय केंद्र
- (५) पुस्तक, अध्ययनसाहित्य कार्यपुस्तिका
भांडार अधिकारी
य. च. म. मुक्त विद्यापीठ
दूरध्वनी : (०२५३) २२३०१०७
फॅक्स : २२३०१०७
- (६) पुनर्परीक्षार्थींसाठी परीक्षाअर्ज, निकाल/गुणपत्रक, इत्यादी.
उपकुलसचिव
परीक्षा कक्ष - १
दूरध्वनी : (०२५३) २२३०७१६
फॅक्स : (०२५३) २२३१७१६

६. विभागीय केंद्रे			
क्र.	विभाग	संपर्कसाठी पत्ता	दूरध्वनी
(१)	अमरावती	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे अमरावती विभागीय केंद्र, व्ही. एम. व्ही. ते वलगाव रोड, पोस्ट व्ही. एम. व्ही. अमरावती - ४४४ ६०४	(०७२१) कार्या : २५३१४४५ फॅक्स : २५३१४४४
(२)	औरंगाबाद	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे औरंगाबाद विभागीय केंद्र, सर्वे नं.४१, सैनिकी मुलांच्या वसतिगृहाच्या पूर्वेस, नंदनवन कॉलनी, छावणी, औरंगाबाद - ४३१ ००२	(०२४०) कार्या : २३७१०६६ कार्या : २३७१०७७ फॅक्स : २३७१०८८
(३)	मुंबई	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे मुंबई विभागीय केंद्र, द्वारा : जगन्नाथ शंकरशेठ म.न.पा.ची मराठी प्राथमिक शाळा, दुसरा मजला फ्रेअर ब्रीज (साऊथ) नाना चौक, ग्रॅंट रोड, मुंबई - ४०० ००७	(०२२) कार्या : २३८७४९८६ फॅक्स : २३८२६१३५
(४)	नागपूर	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे नागपूर विभागीय केंद्र, राव बहादूर डी. लक्ष्मीनारायण बंगला विद्यापीठ क्रीडा परिसर, लॉ कॉलेज कॅम्पस, अमरावती रोड, रवीनगर चौक, नागपूर - ४४० ००१	(०७१२) कार्या : २५५३७२४ फॅक्स : २५५३७२५
(५)	नाशिक	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे नाशिक विभागीय केंद्र, महानगरपालिकेची जुनी इमारत, दुसरा मजला नवीन पंडित कॉलनी, नाशिक - ४२२ ००२	(०२५३) कार्या : २३१७०६३ फॅक्स : २५०६०५६

क्र.	विभाग	संपर्कसाठी पत्ता	दूरध्वनी
(६)	पुणे	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे पुणे विभागीय केंद्र, शाहीर अण्णाभाऊ साठे प्रशालागृह, महानगरपालिकेची शाळा क्र. ५ (मुलांची), ६५४, सदाशिव पेठ हौदासमोर, कुमठेकर मार्ग, पुणे - ४११ ०३०	(०२०) कार्या : २४४९११०७ फॅक्स : २४४५७९१४
(७)	कोल्हापूर	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे कोल्हापूर विभागीय केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ परिसर, पोस्ट ऑफिसजवळ, विद्यानगर, कोल्हापूर - ४१६ ००४	(०२३१) कार्या : २६०७०२२ फॅक्स : २६०७०२३
(८)	नांदेड	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे नांदेड विभागीय केंद्र स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ क्रीडा इमारत, नांदेड - ४२१ ६०६	कार्या : (०२४६२) २२९९४० फॅक्स : ९९९९५०
(९)	गोवा	विभागीय संचालक, मुक्त विद्यापीठाचे गोवा विभागीय केंद्र द्वारा : पंचम खेमराज महाविद्यालय, सावंतवाडी जि. सिंधुदुर्ग	मोबाईल: ९४२३९६३८६२
(१०)	कल्याण	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र, द्वारा: कै. खासदार प्रकाश परांजपे स्पर्धा परीक्षा प्रशिक्षण केंद्र, कल्याण-डोंबिवली महापालिकेची इमारत, चंद्रभूषण प्लाझा, मिश्रा कंपाउंड, सहजानंद चौक (प.), जि. ठाणे	मोबाईल: ९३२३१०८०४०
(११)	सोलापूर	यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे विभागीय केंद्र द्वारा दयानंद महाविद्यालय, सोलापूर - ४१३००२	मोबाईल: ९४२२२९२६७२

७. परिशिष्टे

परिशिष्ट – १ : G.R. of equivalency to 10th and 12th

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक व
राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांची
प्रमाणपत्रे शासनसेवेसाठी समकक्ष म्हणून विचारात घेण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : आरजीडी-१५११/प्र.क्र.८९/१३,

मंत्रालय, विस्तार इमारत, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० मे, २०११.

वाचा

- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३९८/प्र.क्र.६७/
९८/१३, दिनांक १० डिसेंबर, १९९८.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : आरजीडी-१३०५/प्र.क्र.२४/
२००५/१३, दिनांक १२ डिसेंबर, २००६.

शासन निर्णय :

यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथून प्राप्त केलेली शैक्षणिक अर्हता शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याबाबत सर्वसाधारण सूचना निर्गमित करण्याचे निदेश मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधीकरण, मुंबई यांनी श्री. राजेंद्र घुणकीकर विरुद्ध महाराष्ट्र शासन (मूळ अर्ज क्र. ६७०/२००८) वर दिले आहेत. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

“ज्या पदांच्या सेवाप्रवेश नियमात १० वी/१२ वी (माध्यमिक/उच्च माध्यमिक) परीक्षा उत्तीर्ण असणे अशी किमान अर्हता विहित केलेली असेल त्या बाबतीत, महाराष्ट्र राज्य शिक्षण मंडळाची माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण नसलेला मात्र, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठाची पूर्व परीक्षा उत्तीर्ण होऊन पदवी परीक्षेचे प्रथम वर्ष उत्तीर्ण झालेला वा यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठातून पदवी धारण केलेला उमेदवार पात्र समजण्यात यावा.”

२. बृहन्मुंबईतील लिपिक-टंकलेखक पदावरील नियुक्तीसाठी विहित करण्यात आलेल्या सेवाप्रवेश नियमातील २ (इ) मध्ये “महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियंत्रित केलेली माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा आणि या परीक्षेस समकक्ष घोषित केलेल्या इतर परीक्षा अंतर्भूत असल्याचे नमूद केले आहे.” तसेच, उमेदवारांकडे महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणेही आवश्यक आहे. राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्थान, नवी दिल्ली या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा उत्तीर्ण केलेल्या एका उमेदवाराने महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकारणाकडे दाखल केलेल्या प्रकरणात (मूळ अर्ज क्रमांक २०४/२०१०) राज्य शासनाने लवकरात लवकर निर्णय घ्यावा, असे आदेश दिले आहेत. केंद्र शासनाने कायदान्वये स्थापन केलेल्या राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institution of Open Schooling, New Delhi) या विद्यालयाची माध्यमिक शालांत परीक्षा (किमान ५ विषयांसह) उत्तीर्ण केलेल्या उमेदवारांना शालेय शिक्षण विभागाने अकरावी प्रवेशासाठी पात्र ठरविले आहे. मात्र, शासन सेवेतील नियुक्तीसंदर्भात समकक्षतेबाबत कोणतेही आदेश नाहीत. केंद्रिय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाने सर्व राज्यांना, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली (National Institute of Open Schooling, New Delhi) यांच्याकडून दिली जाणारी प्रमाणपत्रे उच्च शिक्षण व नोकरीसाठी (Employment) ग्राह्य (समकक्ष) धरण्याबाबत कळविले आहे. ही बाब विचारात घेऊन, राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय शिक्षण संस्था, नवी दिल्ली यांच्यामार्फत माध्यमिक शालांत परीक्षेबाबत दिलेले प्रमाणपत्र, माध्यमिक शालांत परीक्षा अशी अर्हता असलेल्या पदांवर नियुक्तीसाठी ग्राह्य धरण्याची बाब देखील शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यावर, शासनाने घेतलेल्या निर्णयानुसार यासंदर्भात खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

“राष्ट्रीय मुक्त विद्यालय संस्था, नवी दिल्ली यांची (मराठी व इंग्रजीसह किमान ५ विषयांसह) शालांत परीक्षा उत्तीर्ण झालेल्या व सदर प्रमाणपत्र (Secondary School Examination Certificate) धारण करणाऱ्या उमेदवारांनी, राज्य शासन सेवेमध्ये ज्या ज्या ठिकाणी माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षा उत्तीर्ण अशी अर्हता विहित केली असेल त्या त्या ठिकाणी शासन सेवेसाठी शालांत परीक्षा समकक्ष पात्रता आपोआप धारण केली आहे असे समजण्यात यावे.”

३. त्यानुसार, सर्व नियुक्ती प्राधिकारी यांनी कार्यवाही करावी. हे आदेश या आदेशाच्या दिनांकापासून तात्काळ अंमलात येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०५२०१३५१०४००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(बा. वि. निकम)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

परिशिष्ट - २ : शासन निर्णय

मुक्त विद्यापीठाच्या पदव्यांना समकक्षता व शासनमान्यता

(१) अन्य विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्षता

मा. शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य यांच्या पत्र क्र. समक (उ. शि.)/१०९४/३२८६१/मवि-१, दि. ३० ऑक्टोबर १९९५ च्या पत्रान्वये 'केंद्रीय किंवा राज्य विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे भारतातील विद्यापीठाने दिलेली पदवी/पदविका आणि संसदेने अधिनियमाद्वारे इतर शैक्षणिक संस्था प्रस्तावित केलेल्या आहेत किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम (१९५६) मधील कलम क्र. ३ अन्वये मानीव विद्यापीठे घोषित केली आहेत अशांच्या बाबतीत पदवी किंवा पदविका मान्यता देण्याबाबतचे औपचारिक आदेश विद्यापीठाने काढण्याची आवश्यकता नाही'.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे महाराष्ट्र राज्याच्या विधिमंडळाने अधिनियमाद्वारे (कायदा क्र. २०/१९८९) स्थापन केलेले विद्यापीठ असून त्यास विद्यापीठ अनुदान आयोगाचीही मान्यता आहे. त्यामुळे या विद्यापीठाची पदवी इतर विद्यापीठांच्या पदवीशी समकक्ष आहे.

(२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाची मान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांनी त्यांचे पत्र क्र. F/S-15/89 (CPP-I) दि. ८ डिसेंबर १९९२ नुसार विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या १९५६ च्या कायद्यातील कलम १२-बी अन्वये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठास मान्यता दिली आहे.

(३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाची मान्यता

उपसचिव व परीक्षा नियंत्रक, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई यांच्या पत्र क्र. १४७७ (१७/१९९४/कक्ष) दि. १७ फेब्रुवारी १९९४ च्या पत्रातील मान्यतेसंबंधीचा मजकूर - 'यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ हे संविधिमान्य (Statutory) असल्यामुळे आपल्या विद्यापीठाच्या पदवीधर विद्यार्थ्यांकडून आलेले अर्ज देखील इतर मान्यताप्राप्त विद्यापीठांच्या पदवीधर उमेदवारांकडून आलेल्या अर्जांप्रमाणेच आयोगाकडून विचारात घेतले जातील'

मुक्त विद्यापीठाच्या पदवी/पदविकांना महाराष्ट्र शासनमान्यता

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेली विद्यापीठे

राज्य सेवेतील पदासाठी पदवी/पदविकास मान्यता

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग

शासन निर्णय : क्रमांक आरजीडी-१३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३, मंत्रालय, मुंबई
४०००३२, दिनांक ८ मार्च १९९५

वाचा : (१) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आरजीडी-१०६१/१८९६७/११४ - जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९

शासन निर्णय : महाराष्ट्र लोक सेवा आयोगाशी विचार विनिमय करून उपरोक्त दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ च्या आदेशाद्वारे असा निर्णय घेण्यात आला होता की, केंद्र अथवा राज्य विधिमंडळाच्या अधिनियमाद्वारे स्थापित झालेली विद्यापीठे, संसदेच्या अधिनियमाद्वारे स्थापन झालेल्या इतर शैक्षणिक संस्था, किंवा विद्यापीठ अनुदान आयोग अधिनियम, १९५६ च्या अंतर्गत भाग ३ अन्वये जाहीर झालेली मानवी विद्यापीठे यांनी प्रदान केलेल्या पदव्या / पदविका तसेच भारतीय वैद्यकीय मंडळ अधिनियम, १९५६ च्या परिशिष्टांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या वैद्यकीय व संलग्न विषयामधील पदव्या यांना शासकीय महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदे वगळता, राज्यातील सेवा व पदांवरील भरतीसाठी आपोआप मान्यता प्राप्त झाली असल्याचे समजण्यात यावे.

(२) सदर आदेशासोबत विद्यापीठ अनुदान आयोगाने मान्यता दिलेल्या वैधानिक विद्यापीठे व संस्थांची यादी जोडण्यात आली होती. आयोग मान्यताप्राप्त विद्यापीठे व संस्था यांची अद्ययावत यादी आता या आदेशासोबत जोडण्यात आली आहे. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक आरजीडी - १०६१/१८९६७/११४/जे दिनांक २१ ऑगस्ट १९६९ मध्ये नमूद केलेल्या आणि वर परिच्छद १ मध्ये उद्धृत केलेल्या हेतूसाठी सदर सर्व विद्यापीठे/संस्था यांनी प्रदान केलेल्या पदवी/पदविकांना आपोआप मान्यता देण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

महाराष्ट्रचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

दा. र. राणे

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- (१) राज्यपालांचे सचिव
- (२) मुख्य मंत्र्यांचे सचिव
- (३) सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
- (४) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई
- (५) महालेखापाल, महाराष्ट्र -२, मुंबई
- (६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- (७) अभिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
- (८) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मूळ न्याय शाखा), मुंबई
- (९) प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई
- (१०) प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
- (११) सर्व मंत्रालयीन शिक्षण
- (१२) मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणांच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख
- (१३) अवर सचिव, भारत सरकार, शिक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली
- (१४) निवड नस्ती

वाचा : महाराष्ट्र शासनाच्या उपरोक्त शासन निर्णय क्रमांक आर.जी.डी. १३९४/प्र.क्र. २१/९४/१३ मंत्रालय, मुंबई. दिनांक ८ मार्च १९९५ च्या सोबत जोडलेल्या यादीमध्ये यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांची अनुक्रमांक १४६ वर नोंद करण्यात आलेली आहे.